

Список використаних джерел

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення участі громадян України у здійсненні правосуддя» № 4190 від 5.10.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70123.

2. Проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення участі громадян України у здійсненні правосуддя» № 4190 від 5.10.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70123.

3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/ed20171129#n934>.

4. Комітетські слухання: «Формування та функціонування інституту присяжних в Україні» 12.02.2020. URL: <https://www.youtube.com/channel>.

Павловська А. А.,

доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;

Матюшенко О. І.,

старший викладач кафедри кримінального
права Національної академії внутрішніх
справ, кандидат наук з державного
управління

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 240-1 КК УКРАЇНИ «НЕЗАКОННЕ ВИДОБУВАННЯ, ЗБУТ, ПРИДБАННЯ, ПЕРЕДАЧА, ПЕРЕСИЛАННЯ, ПЕРЕВЕЗЕННЯ, ПЕРЕРобКА БУРШТИНУ»

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про видобуток бурштину та інших корисних копалин» від 19.12.2019 р. положення КК були доповнені новою статтею 240-1 «Незаконне видобування, збут, придбання, передача, пересилання, перевезення, переробка бурштину» [1].

Основним безпосереднім об'єктом даного кримінального правопорушення, передбаченого ст. 240-1 КК, варто вважати встановлений порядок раціонального і комплексного використання й охорони корисних копалин загальнодержавного значення – бурштину.

Додатковим факультативним об'єктом злочину є життя і здоров'я особи, інші блага.

Предметом кримінального правопорушення є бурштин. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 р. № 827 «Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення», бурштин є видом неметалічних корисних копалин загальнодержавного значення – ювелірною сировиною (дорогоцінним камінням) [2].

Проблема, яка пов'язана з предметом незаконного видобування, збуту, придбання, передачі, пересилання, перевезення, переробки бурштину полягає в тому, що в ч. 1 ст. 240-1 КК законодавцем не визначено, оскільки особа має видобути корисних копалин у вигляді бурштину, щоб вчинене нею визнавалось кримінальним правопорушенням. Це означає, що формально під ознаки складу правопорушення, описаного в ч. 1 ст. 240-1 КК, підпадає і видобування 10 грамів бурштину. Однак виникає питання: де знаходиться межа між злочинним і незлочинним (малозначним)? Ні кримінальне, ні адміністративне законодавство відповіді на це питання не дає.

Об'єктивна сторона аналізованого злочину включає діяння у формі:

- видобування – це вилучення предметів злочину усіма можливими способами із природного середовища [3, с. 140];

- збут, який полягає в умисній передачі предмету злочину (бурштину) іншій особі поза встановленим порядком шляхом продажу, обміну, дарування, сплати боргу;

- придбання – вчинення умисних дій, пов'язаних з їх набуттям (за винятком викрадення, привласнення, вимагання або заволодіння шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем) всупереч передбаченому законом порядку – в результаті купівлі, обміну, привласнення знайденого, одержання як подарунок, на відшкодування боргу;

- зберігання – це умисні дії, які полягають у володінні (незалежно від тривалості в часі) без відповідного дозволу або із простроченням його дії предметом злочину (бурштином), що знаходиться не при особі, а в обраному винною особою місці;

- передачі – надання бурштину як предмету аналізованого злочину іншій особі у володіння, для тимчасового зберігання чи використання без передбаченого законом дозволу;

- пересилання – це незаконне переміщення предмету злочину (бурштину) у просторі шляхом відправлення поштою, багажем, посылним або в інший спосіб з одного місця в інше в межах території України;

- перевезення полягає в умисному переміщенні предмету злочину (бурштину) будь-яким видом транспорту в межах території України з порушенням порядку і правил, установлених чинним законодавством;

– переробки – тобто використання одного матеріалу, в результаті чого створюється нова річ.

Кримінальне правопорушення у ч. 1 ст. 240-1 КК має формальний склад і є закінченим з моменту вчинення будь-якого вищевказаного діяння.

Аналізуючи ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 240-1 КК, зазначимо, що ним може бути лише фізична особа – людина. Суб'єктивна сторона незаконного видобування, збуту, придбання, передачі, пересилання, перевезення, переробки бурштину характеризується лише прямим умислом.

Вчинення будь-якого з діянь, передбачених у частині 1 аналізованої норми у значних розмірах становить кваліфікований склад злочину (ч. 2 ст. 240-1 КК). Відповідно до примітки до даної статті, під значним розміром у цій статті слід розуміти вартість бурштину, що у сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Іншими кваліфікуючими ознаками є вчинення діяння:

– повторно (ч. 2 ст. 240-1 КК) – як зазначено в ст. 32 КК, повторністю злочинів визнається вчинення двох або більше злочинів, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини КК, а вчинення двох або більше злочинів, передбачених різними статтями КК, визнається повторним лише у випадках, передбачених в Особливій частині КК;

– на територіях чи об'єктах природно-заповідного фонду (ч. 2 ст. 240-1 КК). До природно-заповідного фонду України належать: природні території та об'єкти (природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища), штучно створені об'єкти (ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва) [4];

– службовою особою шляхом використання свого службового становища (ч. 3 ст. 240-1 КК). Згідно з ч. 2 ст. 18 КК, службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про видобуток

бурштину та інших корисних копалин» від 19.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 р. № 827 «Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-94-%D0%>.

3. Мала гірнича енциклопедія : в 3-х томах : Т. 1 / За ред. В.С. Білецького. Донецьк : Донбас, 2004. 461 с.

4. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>.

Пащенко О. О.,

провідний науковий співробітник
Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності імені академіка
В. В. Сталіна Національної академії
правових наук України, доктор юридичних
наук, доцент

ПОСИЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ

16.07.2020 р. у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект № 3876 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за правопорушення у сфері містобудування».

Законопроект містить пропозиції щодо виокремлення в Особливій частині Кримінального кодексу України (далі – КК) розділу XXI «Кримінальні правопорушення у сфері містобудівної діяльності», що складатиметься з трьох статей: 448, 449, 450. Крім того, пропонується внести змістовні зміни до ст. 197-1, 275 КК та редакційні зміни (зумовлені запровадженням нового розділу та редагуванням двох названих статей Особливої частини) до ст. 96-1, 368-4 КК.

Цей законопроект було внесено у зв'язку із необхідністю практичної реалізації положень п. 17 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 № 560, згідно якого «замовник експертизи несе відповідальність згідно із законодавством за достовірність документів, поданих для проведення експертизи».

Проте, як стверджують автори законопроекту у пояснювальній записці, «На практиці ця норма не діє, так як покарання за відповідне правопорушення не містить на Кримінальний кодекс України, ні Кодекс України про адміністративні правопорушення». Вважаю такий висновок вельми сумнівним, оскільки чинне законодавство передбачає відповідальність для таких осіб згідно відповідної частини ст. 27 КК (3, 4 або 5 – залежно від конкретної ролі замовника експертизи) та